

Prof. zw. dr hab. Sebastian Wojciechowski

Poznań, 22.11.2012 r.

Zakład Studiów Strategicznych

Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa

Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Ocena

osiągnięć naukowo-badawczych (w tym przedłożonej monografii pt. *Wektory rozwoju współczesnej rzeczywistości międzynarodowej a siła niektórych zagrożeń patologicznych*), dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej doktora Wojciecha Marcina Stankiewicza

Recenzja obejmuje: osiągnięcia naukowo-badawcze Habilitanta (punkt 1), przedłożoną monografię (punkt 2), dorobek dydaktyczny i popularyzatorski (punkt 3), współpracę międzynarodową (punkt 4), a także konkluzje (punkt 5).

Dr Wojciech Stankiewicz jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego (UG). Na tej samej uczelni ukończył również skandynawistykę. W 1999 r. na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego obronił pracę doktorską pt. *Terroryzm międzynarodowy jako zjawisko cywilizacji współczesnej w komunikacji powietrznej i morskiej*. W latach 1991- 2006 był zatrudniony na Wydziale Prawa i Administracji UG. W marcu 2006 r. objął stanowisko kierownika Zakładu Politologii w Powiślańskiej Szkole Wyższej w Kwidzynie, które piastował do sierpnia 2010 r. Od października 2006 po dzień dzisiejszy pracuje na stanowisku

adiunkta w Instytucie Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

1. Ocena osiągnięć naukowo-badawczych Habilitanta

Przedstawiony dorobek naukowy dra Wojciecha Stankiewicza obejmuje ponad 180 publikacji, w tym: 2 monografie, 148 artykułów, 29 recenzji i 2 ekspertyzy. Zdecydowaną większość dorobku można przyporządkować do czterech podstawowych pól badawczych. Są to:

- A) instytucjonalizacja życia międzynarodowego,**
- B) konflikt jako zjawisko integrujące i dezintegrujące oblicze współczesnego świata,**
- C) terroryzm jako przejaw patologii cywilizacji współczesnej,**
- D) funkcjonowanie i znaczenie Unii Europejskiej jako aktora „rzeczywistości międzynarodowej”.**

Ad A) Pierwsza płaszczyzna aktywności naukowej dotyczy szeroko rozumianej instytucjonalizacji życia międzynarodowego. Habilitant zakwalifikował do tego nurtu bardzo rozległy dorobek obejmujący prawie 50 artykułów oraz studiów w języku polskim i angielskim. Dyskusyjne jest jednak zaliczenie do tej grupy wszystkich wskazanych tekstów, czego przykładem jest artykuł zatytułowany *Niektóre problemy badawcze i metodologiczne politologii w Polsce* zamieszczony w znaczącej publikacji pt. *Problemy badawcze i metodologiczne politologii w Polsce*, pod red. Andrzeja J. Chodubskiego i Marka J. Malinowskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006, s. 55-80.

Ukoronowaniem badań prowadzonych w tym zakresie jest monografia pt. *Wektory rozwoju współczesnej rzeczywistości międzynarodowej a siła niektórych zagrożeń patologicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2012 (praca została szczegółowo omówiona w punkcie 2 recenzji).

Oceniając natomiast inne wskazane przez dra W. Stankiewicza teksty podkreślić należy, iż są wśród nich publikacje, które zasługują na wysoką ocenę, jak choćby *Dyplomacja prewencyjna jako środek utrzymania ładu na kontynencie europejskim*, (w:) „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*” 2009, Vol. XVI, 1, s. 47-65 czy *Wpływ moralności międzynarodowej na kształtowanie rozwiązań prawnomiędzynarodowych i praktykę państw*, (w:) *Mocarstwowość na przełomie XX i XXI w. Teorie – analizy – prognozy*, praca zbiorowa pod red. S. Wojciechowskiego i M. Tomczak, Poznań 2010, s. 59-78.

Uwzględniono jednak i takie publikacje, co do których zgłosić można różnego rodzaju zastrzeżenia. Dotyczą one między innymi:

- Powierzchnowości niektórych zaprezentowanych opinii - choćby: „W okresie zimnej wojny broń jądrowa chroniła świat przed wojnami konwencjonalnymi” (s. 75) - *Współczesne koncepcje bezpieczeństwa międzynarodowego na tle problemu rozprzestrzeniania broni jądrowej*, (w:) „Polski Przegląd Dyplomatyczny” wrzesień-październik 2003, t. 3, nr 5 (15), s. 75-107.
- Braku precyzji i logiki wypowiedzi - m.in.: „Hipotezą badawczą niniejszego poznania jest twierdzenie” (s. 325) - *Sposoby uregulowania sytuacji mniejszości narodowych w prawie międzynarodowym*, (w:) „Rocznik Nauk Politycznych” 2004, Rocznik 6, nr 7, s. 325-340.
- Pominięcia istotnych faktów lub źródeł - dotyczy to choćby tekstu: *Proces ścigania i sądzenia zbrodniarzy wojennych w świetle rozwoju struktur i procedury przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym*, (w:) „Przegląd Politologiczny” 2005, nr 2, s. 53-75. Nie wskazano tutaj, przy charakteryzowaniu

trybunałów „czasowych”, np. Międzynarodowego Trybunału Wojskowego dla Dalekiego Wschodu (tzw. trybunału w Tokio). Ponadto w tej części opracowania nie ma odesłania do przypisów czy źródeł.

- Błędów merytorycznych, których przykładem jest tytuł publikacji: *Swoboda przepływu osób na terytorium Unii Europejskiej*, (w:) *Od Wspólnot Europejskich do Unii Europejskiej, w 50. rocznicę podpisania Traktatów Rzymskich*, (w:) „Polityka i Stosunki Międzynarodowe” 2007, nr 2, s. 137-153. Punktem odniesienia należało uczynić „obszar Unii Europejskiej” albo „terytoria państw członkowskich”.

Ad B) Druga płaszczyzna zainteresowań naukowych dra W. Stankiewicza to współczesne konflikty, ze szczególnym uwzględnieniem takich ich uwarunkowań, jak choćby kwestie: polityczne, ekonomiczne, kulturowe, prawne czy cywilizacyjne. Z geopolitycznego punktu widzenia przedłożone publikacje dotyczą natomiast kontynentu: afrykańskiego, azjatyckiego i europejskiego. W przypadku konfliktów w Afryce wskazano m.in. na ich dynamikę oraz złożoność, doszukując się przyczyn takiego stanu rzeczy w: dziedzictwie epoki kolonialnej, późnym wykształceniu się świadomości etnicznej, „niewydolności” instytucji i struktur państwowych, niskim poziomie wykształcenia, nierównym dostępie do edukacji, dysproporcjach w podziale dóbr, nierównym dostępie do zasobów naturalnych, braku rozwiniętych instytucji demokratycznych i tradycji państwowości, nietolerancji i łamaniu praw człowieka czy zadłużeniu międzynarodowym. Wskazanym kwestiom Autor poświęcił kilkanaście artykułów opublikowanych w czasopiśmie naukowych na ogół o zasięgu ogólnopolskim. Przeważa w nich element deskryptywny, występuje jednak także sfera analityczna.

W ocenie Habilitanta europejskie konflikty na tle etnicznym są bardziej złożone ze względu na nieumiejętność pogodzenia aspiracji i tendencji emancypacyjnych narodów z prawami mniejszości. Natomiast konflikty w Azji dotyczą często kwestii cywilizacyjnych i są one przez Niego rozpatrywane na tle zmian politycznych, ekonomicznych i społecznych.

Podsumowaniem osiągnięć naukowych w tym zakresie jest obszerna monografia (licząca ponad 570 stron) pt. *Konflikt jako zjawisko integrujące i dezintegrujące oblicze współczesnego świata*. Systematyzuje ona przemyślenia Autora i wzbogaca Jego już i tak obszerny dorobek.

Ad C) Kolejna sfera zainteresowań naukowych Habilitanta dotyczy terroryzmu postrzeganego jako przejaw patologii. Można tutaj wyróżnić trzy podstawowe kwestie będące przedmiotem analiz:

- istota terroryzmu w różnych kręgach kulturowych, prawnych i instytucjonalnych,
- przeciwdziałanie terrorystycznemu zagrożeniu,
- przejawy terroryzmu we współczesnym świecie, w tym analiza wybranych organizacji terrorystycznych.

Na tym polu badawczym pierwszym osiągnięciem dra W. Stankiewicza jest praca doktorska pt. *Terroryzm międzynarodowy jako zjawisko cywilizacji współczesnej w komunikacji powietrznej i morskiej*. Jej podstawowym celem jest próba ukazania istoty terroryzmu międzynarodowego jako współczesnego zjawiska cywilizacyjnego oraz wskazanie w jakim stopniu i w jaki sposób istniejące uregulowania prawno-międzynarodowe wywierają wpływ na przeciwdziałanie terroryzmowi powietrznemu i morskemu. W toku wywodu Autor wykazał, iż terroryzm jest konsekwencją gwałtownych przemian

cywilizacyjnych, które w sposób zasadniczy zmieniają życie ludzi. Terroryzm traktowany jest jako zjawisko globalne obejmujące różne płaszczyzny np.: sferę polityczną, społeczną, gospodarczą i inne.

Rozwinięciem zainteresowań naukowych w zakresie terroryzmu jest seria artykułów opublikowanych w pracach zbiorowych wydanych przez Instytut, a później Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Ukazały się one w ramach projektu badawczego pt. *Internal and International Aspects of Contemporary Terrorism*. Do wspomnianej serii zaliczyć można m.in. następujące publikacje dra W. Stankiewicza: *The Transfer from Regional to International Terrorism – the Problem of Terrorism in the United Kingdom*, (w:) *Terrorist Pandora's Box. Analysis of Chosen Terrorist Issue*, edited by Jerzy Babiak, Sebastian Wojciechowski, Institute of Political Science and Journalism, Adam Mickiewicz University, Poznań 2008, s. 135-151; *Potential Nuclear Conflict: Probability and Effects*, (w:) *The Modern Terrorism and its Forms*, edited by Sebastian Wojciechowski, Institute of Political Science and Journalism, Adam Mickiewicz University, Poznań 2007, s. 89-107; *Jihad as the Manifestation of Terrorist Activity*, (w:) *The Power of Terrorism*, edited by Tadeusz Wallas, Sebastian Wojciechowski, Institute of Political Science and Journalism, Adam Mickiewicz University, Poznań 2005, s. 107-123.

Spośród innych publikacji dotyczących problematyki terroryzmu wskazać można na interesujące opracowanie dotyczące korelacji zachodzących pomiędzy terroryzmem a prawami człowieka - *Terroryzm a prawa człowieka*, (w:) „Gdańskie Studia Prawnicze” 2005, T. XIII, s. 455-470; czy publikację *Terroryzm w świetle walki Dwóch Światów*, (w:) *Islam a terroryzm*, pod red. Anny Parzymies, Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa 2003, s. 285-304. W tym drugim tekście występują jednak liczne uproszczenia dotyczące np. „najpełniejszej i najbardziej wyczerpującej” definicji terroryzmu oraz brak

uzasadnienia przedstawianych opinii. Autor niejednokrotnie nie podaje również źródła pierwotnego ograniczając się tylko do materiałów o charakterze wtórnym. Z kolei w opracowaniu pt. *Walka z terroryzmem Unii Europejskiej po zamachach 11 września 2001 roku na Stany Zjednoczone Ameryki*, (w:) „Athenaeum Political Science” 2007, nr 18, s. 68-85 zawarto błędne informacje, jak choćby stwierdzenie, iż nurt terroryzmu wykorzystujący hasła religijne zaistniał dopiero w ostatnich latach (s. 68).

Ad D) Czwarty wymiar zainteresowań naukowych Habilitanta koncentruje się wokół funkcjonowania i znaczenia Unii Europejskiej jako aktora „rzeczywistości międzynarodowej”. Wśród podjętych tutaj problemów badawczych wymienić można: potęgę Paneuropy w okresie dwudziestolecia międzywojennego; związki pomiędzy kształtowaniem się państwowości europejskiej (szczególnie z uwzględnieniem organów ponadnarodowych) a wpływem na tworzenie społeczeństwa obywatelskiego; model „Europy regionów”, politykę regionalną; świadomość obywateli; kwestię kształtowania się państwowości europejskiej i jej wpływ na tworzenie społeczeństwa obywatelskiego czy funkcjonowanie organów Unii Europejskiej, jak choćby Parlamentu Europejskiego czy Komisji Europejskiej.

Ważkim aspektem jest też analiza różnych instrumentów prawnych (np. Karty Praw Podstawowych), z którymi mogą identyfikować się obywatele Unii Europejskiej. Nie można również pominąć publikacji poświęconych udziałowi Polski w kształtowaniu instytucji unijnych lub tworzeniu rozwiązań polityczno-prawnych (aktywność polskiej delegacji rządowej przy forsowaniu postulatu nicejskiego) czy współpracy pomiędzy Unią Europejską a Federacją Rosyjską.

Przechodząc do szczegółowej oceny dorobku naukowego Habilitanta stwierdzić należy, iż oprócz tekstów wartościowych z naukowego punktu widzenia są też i takie zawierające liczne mankamenty. Do najczęściej spotykanych „uchybień” zaliczyć można:

a) Brak precyzji wypowiedzi - choćby sformułowania typu: „dialogu rosyjsko – europejskiego” (s. 20); „w hierarchii rosyjskich interesów Unia jest ważnym czynnikiem rewitalizującym gospodarkę FR” (s. 21); „UE posiada pakiet kontrolny w rosyjskim handlu zagranicznym” (s. 21).

b) Częste odwoływanie się (także w tekstach dotyczących problematyki prawnej) do źródeł wtórnych, a nie pierwotnych lub całkowite pomijanie kluczowych regulacji prawnych. Przykładem jest opracowanie *Znaczenie Karty Praw Podstawowych dla Polski i dla Europy*, (w:) *Spółeczeństwo obywatelskie w Polsce a instytucjonalna rzeczywistość demokracji w jednoczącej się Europie*, redakcja naukowa Andrzej Chodubski, Lech Kacprzak, Piła 2010, s. 73-91. Pominięto tutaj na przykład bardzo istotny dla poruszanej problematyki dokument, stanowiący aneks do traktatu lizbońskiego, jakim jest Protokół Brytyjski z 2007 roku, który ma kluczowe znaczenie dla stosowania Karty Praw Podstawowych w Polsce.

c) Błędy merytoryczne, jak chociażby fakt, iż na gruncie stosunków międzynarodowych pojęciem właściwszym jest termin „państwo”, a nie „kraj”. Należałoby zatem przereklamować w ocenianych publikacjach stwierdzenia typu: „krajami borykającymi się z kryzysami” (s. 9).

d) Rażą również niektóre tzw. kalki językowe, choćby sformułowanie: „publikacje artykułowe”.

Kolejna płaszczyzna oceny dotyczy uczestnictwa w tzw. życiu naukowym.

Habilitant poinformował o swoim udziale w konferencjach naukowych i wygłoszonych podczas nich referatach. W latach 2003-2011 wskazał ich łącznie ponad 50, z tego np. w: 2011 - 1 wystąpienie, 2010 - 3, 2009 - 5, 2008 - 4, 2007 - 12, 2006 - 6, 2005- 9, 2004 - 10 i 2003 - 6. Referaty zostały wygłoszone na bardzo różnorodne tematy, w wielu polskich ośrodkach naukowych. Dr W. Stankiewicz wykazał się w tej płaszczyźnie, szczególnie np. w roku: 2007, 2005 czy 2004 dużą aktywnością. Zastanawia jednak kilka kwestii:

- brak wykazanego uczestnictwa w konferencjach w roku 2012,
- tylko jedno zgłoszone wystąpienie w roku 2011,
- brak wystąpień na konferencjach poza granicami Polski (brak tzw. aktywności międzynarodowej) jest to szczególnie dziwne ze względu na podejmowaną przez Habilitanta problematykę międzynarodową czy znajomość języków obcych (jest On przecież m.in. absolwentem skandynawistyki),
- brak wystąpień w języku obcym na konferencjach międzynarodowych, które odbywały się w Polsce, a przecież podczas wielu spośród nich (np. konferencja w Słubicach organizowana cyklicznie przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM) organizowane są panele obcojęzyczne.

2. Ocena przedłożonej monografii pt. *Wektory rozwoju współczesnej rzeczywistości międzynarodowej a siła niektórych zagrożeń patologicznych*

A) Cele i zakres badań

W monografii ukazano wybrane zagrożenia patologiczne, takie jak: działalność struktur mafijnych, problem terroryzmu, piractwo morskie, tortury, nielegalny handel organami czy nielegalny handel bronią oraz ich wpływ na sytuację międzynarodową. W sposób precyzyjny nie uzasadniono jednak wyboru tych właśnie zagrożeń, nie podano również zastosowanych kryteriów. Brakuje ponadto bezpośredniego nawiązania do pierwszego członu tytułu pracy „wektory rozwoju”. Jak Autor postrzega to pojęcie? W jakim rozpatruje je kontekście? Czy wektorom tym nadaje charakter sprzężenia zwrotnego czy też wpływają one tylko jednostronnie na zagrożenia patologiczne? Na jakich podstawach konceptualnych Habilitant oparł swoje założenia dotyczące wektorów rozwoju? Kwestie te wymagają odpowiedzi oraz uszczegółowienia.

W pracy zaprezentowano dwie główne hipotezy badawcze:

1. „Zjawiska i procesy patologii międzynarodowej mają swoje odzwierciedlenie w sferze kulturowo-cywilizacyjnej, a tym samym decydują o obliczu współczesnych stosunków międzynarodowych” (s. 10).

2. „Na przestrzeni wieków system międzynarodowy opracował wiele rozwiązań prawnych, w postaci konwencji i deklaracji, które miały przeciwdziałać wszelkim przejawom pogwałcenia praw człowieka, do których zakwalifikować należy także analizowane zjawiska patologiczne” (s.10).

Ich rozszerzeniem jest słuszna opinia Autora głosząca, że zapisy prawne nie są wystarczającym elementem skutecznego przeciwdziałania wspomnianym zagrożeniom i musi im towarzyszyć sprawny mechanizm ich egzekwowania. Służyć temu może m.in. wzmocnienie współpracy pomiędzy krajowymi oraz międzynarodowymi instytucjami zajmującymi się bezpieczeństwem i ochroną praw człowieka.

B) Uwagi metodologiczne

W pracy zastosowano wiele bardzo różnorodnych metod badawczych. Wśród nich wskazać można m.in. na metodę: analizy i krytyki źródeł, analizy i krytyki piśmiennictwa, porównawczą, systemową, instytucjonalno-prawną, ilościową czy obserwacyjną. Podkreślić należy, iż szczególnie ważną rolę odegrała metoda analizy źródeł oraz metoda porównawcza zastosowana chociażby w odniesieniu do ustalenia oddziaływania różnych instytucji międzynarodowych na rozpatrywaną problematykę. We wstępie wyjaśniono i uzasadniono wykorzystanie jednak tylko części wskazanych uprzednio metod.

C) Struktura rozprawy

Dysertacja ma układ problemowy. Składa się ona z: wykazu skrótów, wstępu, siedmiu rozdziałów, zakończenia, podsumowania w języku angielskim (summary), bibliografii oraz indeksu osób.

Oceniając wstęp pracy podkreślić trzeba, iż występują tam dość częste uogólnienia i sądy o charakterze generalizującym np. „Pomimo tych zabiegów kwestie sporne prowadzą do permanentnie obecnych w życiu międzynarodowym zachowań patologicznych” (s. 9) - w tym miejscu należało jednak wskazać, iż kwestie sporne są tylko jednym z wielu wyznaczników zachowań patologicznych występujących w życiu międzynarodowym. Innym przykładem jest stwierdzenie, że „istnienie anomalii jest raczej wynikiem wzrostu powiązań pomiędzy uczestnikami stosunków międzynarodowych” (s. 9). Jest to kolejny przejaw naukowego uproszczenia, zwanego delikatnie „skrótem myślowym”.

Rozdział pierwszy, co ciekawe, nosi „podwójny” tytuł. W spisie treści (s. 5) brzmi on: *Istota, siły generujące i stymulujące patologie w stosunkach międzynarodowych*- natomiast w treści (s. 17) zamieszczono tytuł: *Patologie w*

stosunkach międzynarodowych. Które z tych określeń jest ostateczne? Nie zgadza się ponadto numeracja stron czy tytuły niektórych podrozdziałów, co świadczy o braku ostatecznej korekty. Wniosek ten potwierdzają inne „uchybień” zawarte w tekście pracy. Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający i jest częściowym rozszerzeniem (pytanie czy powinien taką rolę pełnić?) wstępu monografii. Przedstawiono w nim m.in.: pojęcie i zakres patologii, problem patologii w stosunkach międzynarodowych czy uwarunkowania i czynniki zagrożeń patologicznych. Podjęto ponadto próbę ukazania związków zachodzących pomiędzy patologiami a przestępczością zorganizowaną, bezpieczeństwem międzynarodowym oraz wojnami i konfliktami. Zwieńczeniem rozważań jest pięć wniosków, z których część ma charakter bardzo ogólnikowy np.: „Procesy globalizacji we współczesnym świecie w licznych przypadkach wpływają negatywnie na pewne mierniki, głównie w sferze społeczno-ekonomicznej, w rzeczywistości nie poprawiając poszczególnych wskaźników, lecz powiększając ich zakres” (s. 31-32).

W rozdziale drugim zatytułowanym *Przenikanie struktur mafijnych do legalnego biznesu* skoncentrowano się na omówieniu negatywnego wpływu mafii na strukturę państwa, szczególnie w sferze gospodarczej i prawnej. Scharakteryzowano m.in. problematykę prania brudnych pieniędzy czy zjawisko korupcji wśród urzędników oraz członków elit. Zwrócono uwagę na dychotomiczny charakter rajów podatkowych, które - oprócz bycia impulsem dla wzrostu gospodarczego - często przyczyniają się równocześnie do wzrostu przestępczości choćby w sektorze finansowym. Rozdział ten ma przede wszystkim charakter deskryptywny, część analityczna sprowadza się głównie do wniosków.

Trzeci rozdział - *Terroryzm jako koncepcja rzeczywistości politycznej* poświęcony został zaprezentowaniu istoty, genezy i ewolucji terroryzmu oraz omówieniu sposobów jego przewycięzania. Skoncentrowano się na politycznym znaczeniu analizowanego zjawiska oraz jego celów, takich jak: dążenie do zdobycia władzy bądź jej obalenia czy zmiany systemu społecznego. Dokonano również analizy jednej z najnowszych form terroryzmu, jaką jest cyberterroryzm. Rozdział ten ma charakter dojrzały i przemyślany, a jego poszczególne części stanowią logiczną całość.

W kolejnym (czwartym) rozdziale zatytułowanym *Piractwo morskie* ukazano zarys historii piractwa morskiego poczynając od czasów starożytnych aż do XXI wieku (jest to zabieg zbyteczny), wyjaśniono podstawowe pojęcia, przeanalizowano główne akweny, gdzie występuje współcześnie rozpatrywane zagrożenie oraz wskazano sposoby przeciwdziałania zjawisku piractwa. Dużo uwagi poświęcono współpracy państw na rzecz zapobiegania i zwalczania przestępczości morskiej, w tym wymianie informacji czy koordynacji zaplanowanych przedsięwzięć. Tytuły niektórych podrozdziałów mają konotację publicystyczną np. „ogniwa piractwa” czy „na polskim wybrzeżu”, co częściowo potwierdza także forma narracji (uwaga ta dotyczy również innych fragmentów pracy).

W rozdziale piątym *Tortury i przestrzeganie zakazu ich stosowania na arenie międzynarodowej* przedstawiono główne pojęcia związane z powyższą problematyką, omówiono starożytne metody i narzędzia tortur (część całkowicie zbyteczna), a następnie udowodniono, że „tortury - pomimo ewolucji jaką przeszły - stanowią zagrożenie dla współczesnej cywilizacji” - s. 14 (cytując klasyka zdanie to uznać można za „oczywistą oczywistość”). Uwaga ta dotyczy także stwierdzenia o braku „etyki i humanitarności osób,

dopuszczających się stosowania uwłaczających godności człowieka tortur" (s.14). Zwieńczeniem rozdziału jest zaprezentowanie działań podejmowanych przez społeczność międzynarodową celem zapobiegania i przeciwdziałania torturom oraz przykładów łamania zakazu stosowania tortur.

Rozdział szósty pt. *Handel narządami ludzkimi na świecie* dotyczy narastającego, aczkolwiek rzadko poruszanego w opracowaniach naukowych problemu. Ukazano w nim nielegalny handel organami jako jedną z form handlu ludźmi, zwracając przy tym uwagę na przyczyny, formy oraz następstwa tego procederu. Autor podkreśla, iż dynamiczny rozwój transplantologii sprawił, że proceder nielegalnego obrotu narządami ludzkimi stał się jedną z najbardziej przerażających patologii czemu na różne sposoby próbują przeciwdziałać poszczególne państwa czy organizacje. Rozdział ten w sposób znaczący poszerza naszą wiedzę odnośnie zaprezentowanych kwestii.

Z kolei w ostatnim rozdziale - *Środowisko międzynarodowe wobec procederu handlu bronią* - zaprezentowano regulacje prawne dotyczące handlu bronią i uwypuklono nieskuteczność działań międzynarodowych ograniczających tego typu transfery. Dokonano też klasyfikacji broni oraz wskazano na różnice pomiędzy jej legalnym a nielegalnym handlem. Ta część monografii też ma charakter deskryptywny, porządkując informacje często prezentowane w bogatej literaturze przedmiotu.

Wzbogaceniem książki jest zakończenie, w którym podsumowano poruszone uprzednio problemy i dokonano ich krótkiej ekstrapolacji oraz interpolacji. Na uwagę zasługuje przejrzysta struktura bibliografii, a także indeks osób.

D) Podstawa źródłowa

W pracy wykorzystano różne źródła, w tym np.: dokumenty, monografie, artykuły w czasopismach naukowych, prasę oraz materiały internetowe. Dobór i zastosowanie źródeł jest prawidłowe. We wstępie dokonano analizy krytycznej źródeł, ale tylko w odniesieniu do wybranych opracowań opublikowanych w języku polskim. Wątpliwości budzi technika sporządzania przypisów i bibliografii w odniesieniu do materiałów internetowych - należało podać nie tylko sam adres internetowy, ale także nazwę strony.

3. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego

Dr W. Stankiewicz prowadzi zajęcia dydaktyczne na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunku stosunki międzynarodowe. Są to wykłady kursowe z przedmiotów: prawo międzynarodowe publiczne, integracja europejska, organizacje międzynarodowe, traktatowe podstawy zwalczania terroryzmu w komunikacji powietrznej i morskiej, jak również seminaria licencjackie dla słuchaczy studiów dziennych i zaocznych.

Dodatkowo w latach 1991-2006 prowadził ćwiczenia oraz wykłady z przedmiotu prawo międzynarodowe publiczne na Wydziale Prawa i Administracji oraz na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Gdańskiego. Ponadto w Powiślańskiej Szkole Wyższej w Kwidzynie prowadził zajęcia z przedmiotów: administracja publiczna, prawo międzynarodowe publiczne, międzynarodowe stosunki polityczne, seminaria licencjackie i proseminaria.

W ciągu 6 lat wypromował ponad 130 licencjatów, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych - Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie oraz Powiślańska Szkoła Wyższa w Kwidzynie.

Dokonania naukowe Habilitanta zostały docenione przez władze Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego (UWM) w Olsztynie przyznaniem w 2008 r. stypendium naukowego ufundowanego przez Rektora UWM za wyróżniające osiągnięcia w pracy naukowej, a także w kolejnych dwóch latach (2009 i 2010) nagrody Rektora UWM za wyróżniające osiągnięcia w pracy naukowej.

4. Ocena współpracy międzynarodowej

Współpracę międzynarodową Habilitanta uznać można za ograniczoną tak w treści, jak i formie. Większość ze wskazanych elementów dotyczyła bowiem okresu przygotowania pracy doktorskiej, a zatem lat 1996-1999. Do wymienionych w tym zakresie przez dra W. Stankiewicza elementów zaliczyć można:

- nawiązanie (podczas przygotowania rozprawy doktorskiej) kontaktów z instytucjami oraz organizacjami w Niemczech i Holandii, w tym badania studyjne w Kolonii oraz odbycie stażu naukowego w Asser Instituut w Hadze,
- stypendium naukowe, ufundowane przez Asser Instituut w Hadze, którego celem było „poznanie metodologii badań i specyfiki poznawczej wiedzy o terroryzmie jako zjawisku globalizacji świata”.

Ponadto dodać należy, iż w Powiślańskiej Szkole Wyższej w Kwidzynie Habilitant pełnił przez 4 lata funkcję kierownika Zakładu Politologii. Do jego

obowiązków należała m.in. koordynacja współpracy z innymi ośrodkami badawczymi i akademickimi za granicą, w szczególności z: uniwersytetami Bileak, Akdeniz, Mugla i Sakarya w Turcji, Nordakademie w Niemczech, Thomas Bata w Ziline w Czechach, Sianliali College na Litwie, Uniwersytetem Technologicznym w Timisoarze w Rumunii oraz GEA of Entrepreneurship w Lublaniu w Słowenii.

Dr W. Stankiewicz nie poinformował jednak o tym czy i jak pełniona funkcja wpłynęła na Jego współpracę międzynarodową.

5. Konkluzje

A) Dorobek naukowy Habilitanta koncentruje się wokół wielu bardzo różnych problemów badawczych począwszy od kwestii: wojen i konfliktów przez zagadnienie terroryzmu, integracji europejskiej, łamania praw człowieka, fundamentalizmu, migracji, dyplomacji, polityki zagranicznej, prawa międzynarodowego, regionalizmu, antysemityzmu, biznesu, zasad etycznych, bezpieczeństwa międzynarodowego, przywództwa politycznego, historii współczesnej, samorządu, socjotechniki, elit, wyborów parlamentarnych, a kończąc na: eutanazji, aborcji, mediach, równouprawnieniu, a nawet badaniu kosmosu (?!).

Dr W. Stankiewicz jawi się zatem jako „tytan” pracy i „człowiek renesansu” wykazując się wiedzą we wszystkich wskazanych powyżej zagadnieniach. Nie zawsze jednak „ilość przekształca się w jakość”, stąd też zaprezentowane powyżej uwagi krytyczne dotyczące wybranych publikacji.

B) Mankamentem jest niewielka względem ogółu liczba publikacji w językach obcych oraz praktycznie brak tekstów opublikowanych poza granicami Polski, co w przypadku badacza zajmującego się problematyką stosunków międzynarodowych czy bezpieczeństwa międzynarodowego jest dużym zaskoczeniem.

Kwestią pozytywną jest natomiast fakt, iż część przedłożonych do oceny tekstów ma charakter oryginalny i dotyczy rzadko poruszanych na gruncie nauki polskiej problemów badawczych. Niektóre spośród nich zostały opublikowane w znaczących czasopismach naukowych wydawanych w Polsce, takich jak choćby „Przegląd Politologiczny”, „Stosunki Międzynarodowe” czy „Rocznik Integracji Europejskiej”. Oceniany dorobek uznać należy za bardzo obszerny. Jego zwieńczeniem są dwie wskazane monografie.

C) W zakresie osiągnięć naukowo-badawczych Habilitanta nie przekazano żadnych informacji na temat:

- autorstwa lub współautorstwa publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie *Journal Citation Reports* (JCR) lub na liście *European Reference Index for the Humanities* (ERIH),
- sumarycznego *Impact factor* publikacji naukowych według listy *Journal Citation Reports*, zgodnie z rokiem opublikowania,
- liczby cytowań publikacji według bazy *Web of Science*,
- indeksu Hirscha publikacji według bazy *Web of Science*,
- kierowania międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udziału w takich projektach.

Nie ma również szczegółowych informacji na temat zakresu i charakteru sporządzonych ekspertyz. Zatem powyższe zagadnienia nie mogą być przedmiotem oceny.

D) Przedstawiona do oceny monografia ma charakter interdyscyplinarny łącząc w sobie wiedzę z zakresu nauk społecznych. Stanowi ona ciekawe ujęcie czynników generujących i stymulujących wybrane patologie w stosunkach międzynarodowych. Niektóre poruszone w pracy zagadnienia nie doczekały się do tej pory tak szczegółowej analizy zaprezentowanej w języku polskim. Zbyt mało uwagi Habilitant poświęcił jednak sferze analitycznej, w tym np. ukazaniu różnorodnych korelacji zachodzących pomiędzy wybranymi zagrożeniami patologicznymi.

Szkoda również, iż Autor nie uwzględnił bardzo wielu uwag zgłoszonych przez recenzenta wydawniczego (!!!).

E) W zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego nie przekazano informacji m.in. na temat:

- uczestnictwa w programach europejskich oraz innych programach międzynarodowych i krajowych,
- udziału w konsorcjach i sieciach badawczych,
- kierowania projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych,
- udziału w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism,
- członkostwa w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych,
- opieki naukowej nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego,

- wykonania ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców,
- udziału w zespołach eksperckich i konkursowych,
- recenzowania projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych.

F) Habilitant posiada bogate oraz różnorodne doświadczenie dydaktyczne dotyczące różnych form i rodzajów kształcenia. Jest ono udokumentowane i wynika m.in. z ponad dwudziestoletniej praktyki na różnych polskich uczelniach wyższych.

Uwzględniając wszystkie przedstawione powyżej walory, jak i uwagi krytyczne dotyczące osiągnięć naukowych doktora Wojciecha Stankiewicza stwierdzam, iż w kategoriach, gdzie była podstawa do oceny spełnione są kryteria określone w artykule 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, a także w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Opowiadam się zatem za dopuszczeniem dra W. Stankiewicza do dalszych etapów postępowania w przewodzie habilitacyjnym.